

Den herlige triumf

Bogen

Jacob Krüger: *Historia von dem herrlichen Triumph- Lehen- und Ehrentage zu Odense* ... 1581.

Den "herlige triumf", der nævnes i titlen, og som bogen giver en beskrivelse af, var den vellykkede **lenshyldning**, der fandt sted i Odense den **3. maj 1580**. Deltagerne i hyldningen var den danske konge **Frederik II** og hertugerne **Hans den Ældre (1521-1580)**, **Adolf** og **Hans den Yngre**.

Ordet "lenshyldning" hører middelalderen og feudaltiden til. Kort fortalt drejer det sig om, at en "lensherre" – som f.eks. her den danske konge **Frederik II** – "forlener" eller "udlåner" et bestemt stykke land – et "len" – til en eller flere "stormænd" eller "vasaller" med dertil hørende ret til at udnytte dette landområdes indtægter, f.eks. i form af de afgifter, bønderne betaler. Til gengæld får "lensherren" vasallernes "troskab", d.v.s. en forpligtelse til at stå lensherren bi med militær bistand, hvis landet kommer i krig.

I dette tilfælde var **forholdene særdeles komplicerede**. For det første drejede det sig om en transaktion om de to allerede eksisterende hertugdømmer Slesvig og Holsten samt Femern, der kunne få – og fik – vidtrækkende storpolitiske følger. For det andet var de implicerede parter i familie med hinanden. Det er klart, at vilkårene for den slags aftaler ikke bare blev fastlagt ved en enkelt forhandling. I dette tilfælde var års, ja, årtiers, trakasserier gået forud.

Alligevel lykkedes det. **Forleningen blev højtideligt fuldbyrdet** under udfoldelse af al behørig fyrstelig pomp og pragt. Derfor blev begivenheden foreviget, bl.a. i form af denne bog. Og derfor kaldtes begivenheden i titlen en "herlig triumf".

Forfatteren

Umiddelbart skulle man tro, at **alle var glade** efter lenshyldningen hin forårsdag i Odense i **1580**. Hertug **Hans** kunne drage hjem til sin residensby Haderslev med fred i sindet og de flere hundrede personer og heste, der skal have udgjort hans følge. Angiveligt tog de færgen fra Assens til Årøsund.

Men så enkel var historien ingenlunde. Mindre end et halvt år senere var **hertugen død**, 59 år gammel. Det skete, da han sov stille ind på det slot, han selv havde påbegyndt: Hansborg i Haderslev. På ny sprang de gamle sår, der

havde ført til lenshyldningen, op – men det er en anden historie. Her skal det blot konstateres, at hertug **Hans'** del af hertugdømmerne Slesvig og Holsten igen-igen blev delt – nu mellem **Frederik II** og **Adolf**. Haderslev kom til at høre under **Frederik II**.

Alt dette ved vi bl.a. takket være den anden del af bogen, der bærer overskriften "Appendiks", og som er en slags **nekrolog over Hertug Hans den Ældre**. Forfatteren var en vis **Jacob Krüger**, der var gejstlig og kom fra Hamborg. I sin beretning gør han udtrykkeligt opmærksom på, at han intet har ændret ved den oprindelige skildring af lenshyldningen – hvad man jo ellers måske kunne have frygtet, set i lyset af, at en af deltagerne, hertug **Hans den Ældre**, kort tid senere afgik ved døden.

Men det er ikke det vigtige, set i bagklogskabens klare lys. Det vigtige er det **særdeles positive eftermæle**, som **Jacob Krüger** i sit appendiks giver den biografere hertug med på vejen – et eftermæle, der har holdt sig helt op til nutiden.

Baggrunden

Problemet med hertug **Hans** var, at han var **ugift** – og dermed **barnløs**. Det rejste de endeløse spørgsmål om, hvem, der skulle arve hans hertugdømme den dag, han døde. Og var samtidig årsagen til, at hertugens regeringstid i Haderslev blev en parentes i den større historiske sammenhæng.

Men en vigtig parentes. Sit hertugdømme – og dermed residensbyen Haderslev – havde han selv fået i arv fra sin far **Frederik I** (eller rettere dennes søn, **Christian III**), takket være en ældgammel regel om, at alle en fyrstes sønner skulle betænkes med et fyrstelen, når faderen gik bort. I **Hans den Ældres** tilfælde førte det til en **blomstringstid for hans lille fyrstedømme** som sjældent før eller siden. Haderslev voksede og fik sit eget renæssanceslot, Hansborg. Fyrstehøffet kastede gode indtægter af sig for høj og lav i den lille by i form af handel og omsætning. Hertugen var en initiativrig mand, der grundlagde **flere blivende institutioner** og engagerede sig i **store anlægsprojekter**, bl.a. et omfattende digebygningsarbejde i Tøndermarsken. Her i Haderslev oprettede han ikke mindst den skole, der stadig eksisterer, og som i dag hedder **Haderslev Katedralskole**. Det skete, da han satte sin fyrstelige underskrift under skolens stiftelsesdokument **6. februar 1567**.

Men vigtigst var måske, at hertugen var en venskabelig, forstandig fyrste, der kun sjældent blandede sig i krig og udenrigske forviklinger, men som koncentrerede sig om at øve ret og skel blandt sine undersåtter. Med god ret har man derfor kaldt ham **en fredens mand af hele sin sjæl**.